
Sylvia Van Peteghem & Ludo Stynen (eds.), *Virginie Loveling. Oorlogsdagboeken. 1914-1918*, Meulenhoff/Manteau-Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Amsterdam-Antwerpen-Gent, 2005, 431 pp., ill., ISBN 90 8542 0458 | Virginie Loveling (1836-1923) is de jongste van het bekende literaire zusterpaar Rosalie en Virginie Loveling uit Nevele (Oost-Vlaanderen). Beiden waren liberaal en vrijzinnig en verwant met enkele andere vooraanstaande culturele persoonlijkheden in Vlaanderen, de romancier Cyriel Buysse en de historicus en hoogleraar Paul Fredericq.

Enkele jaren na de dood van Rosalie in 1875 vestigde Virginie zich definitief in Gent, waar zij nog een uitgebeid oeuvre zou realiseren. Een ervan is haar *oorlogsdagboek* uit de Eerste Wereldoorlog. Het ging daarbij eigenlijk om dagboeken, aangezien het geheel in afzonderlijke pakketjes tot stand kwam. Die dispersiewerd bovendien versterkt door het clandestiene karakter van haar schrijfact: sommige delen waren zo veilig verstopt dat zij die achteraf niet meteen kon terugvinden.

De dagboeken werden pas in 1999 onder de titel *In oorlogsnood* uitgegeven door de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde in Gent.¹ Nadat inmiddels nog

1. L. Stynen & S. Van Peteghem (eds.), *In Oorlogsnood. Virginie Lovelings dagboek 1914-1918*, in: *Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 59, 2000, nr. 3, pp. 180-181.

nieuwe fragmenten waren ontdekt, zorgde de Academie in 2005 voor een nieuwe en volledige editie, op basis van de huidige wetenschappelijke regels van tekstedities en bronnenstudies.

Die integrale tekst van de dagboeken is echter slechts raadpleegbaar via het internet (<http://hdl.handle.net/1854/3308>). Maar de uitgever liet tegelijk een omvangrijke keuze uit de teksten verschijnen in boekvorm. Een gelukkige combinatie dus van twee relevante en noodzakelijke editievormen: de traditionele en de bijdetijdse.

Loveling noteert bijna dag aan dag het leven van een grote stad in oorlogstijd: de aanvankelijk onoverzichtelijke massa vluchtelingen en vervolgens de Duitse troepenbewegingen, de opeisingen, de standrechtelijke executies, de onzekerheid omtrent de afwezigheid van verwanten, kennissen en stadsgenoten. Lovelings stad wordt aanvankelijk omgeven door fel militair geweld, maar blijft er zelf van gespaard. Dat leidt tot een samenleving die leeft als in een vacuüm vol paradoxen: de bezetter voert brutale opeisingen en standrechtelijke executies uit en intussen spoeden de stedelingen zich massaal naar de opera en naar de overvolle cinemazalen; er is een tekort aan brood "*maar de banketwinkels liggen vol taarten en snoeperij*" (p. 282). Of ook: tijdens "*dezen neteligen, om niet te zeggen, noodlottigen toestand*", laat zij voor zichzelf een staatsieportret konterfeiten. En "*de juffou van de hoek om [leidt] haar glimmend wit poedelhondje met een blauw strikje in zijn krullen*" door de straat (pp. 33-34).

Virginie Loveling was niet geëngageerd in de Vlaamse beweging, maar zij ontwikkelde evenmin een antihouding. Dat liet haar toe met enige afstandelijkheid de – zo kenschetsend met Gent verbonden – evolutie van het 'activisme' op de voet te volgen: de spanningen onder de Vlaamsgezinden n.a.v. het verschijnen van *De Vlaamsche Post*, de opening van de vernederlandste universiteit door gouver-

neur-generaal Freiherr von Bissing, de wegvoering naar Duitsland van Lovelings verwante professor Paul Fredericq (omdat hij weigerde verder te doceren aan die vernederlandste universiteit), de uitroeping van de zelfstandigheid van Vlaanderen, de machts-overname op het Gentse stadhuis door Hector Plancquaert en Jan Wannijn.

Een omvangrijk en minutieus gedetailleerd oorlogsdagboek zoals dat van Loveling is door zijn aard zelf reeds belangrijk. Daarenboven fungeert de auteur hier als een seismografe, die duidelijk onderscheid maakt tussen wat zij met zekerheid wéét en dat wat zij slechts onrechtstreeks kan registreren. Daarenboven ergert zij zich herhaaldelijk aan het gebrek aan volledigheid en objectiviteit van sommige onder haar bronnen, onder meer de Belgische kranten. [Frans-Jos Verdoodt]
